

TER INFORMATIE

Aan

10.2.e

**Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie**
Directie Innovatie en Kennis

Auteur

10.2.e / 10.2.e

T 06-10.2.e / 10.2.e

10.2.e @minezk.nl

Datum

24 februari 2021

Kenmerk

DGBI / 21055156

Bhm: 21055888

Kopie aan

Bijlage(n)

1

nota

EZK voorstellen ter besteding van RRF

Voorgestelde datum van behandeling: 1 maart 2021

Datum eventuele voorgaande behandeling: 11 januari 2021

Bij behandeling aanwezigheid gewenst van: 10.2.e

Parafenroute

10.2.e

10.2.e

10.2.e

reeds afgestemd met

10.2.e

Aanleiding

Het volgende kabinet beslist over de besteding van het Nederlandse deel van de Europese Recovery and Resilience Facility (RRF). Het kabinet besloot een ambtelijke verkenning te laten doen op basis van twee bouwstenen: (1) inventarisatie van bestaande en reeds voorgenomen investeringen en hervormingen sinds februari 2020. (2) inventarisatie van andere kansrijke, doelmatige investeringen.

K&E en B&I hebben opties geïnterpreteerd voor de tweede bouwsteen en deze 11 januari aan u voorgelegd in de vorm van fiches. AEP en IRF hebben op deze fiches commentaar geleverd; de verbeterde fiches worden op 3 maart bij AEP ingediend.

Advies

Kennismemen van de bijlage met het overzicht van de 29 fiches (B&I 23, K&E 6).

Kernpunten

- De fiches passen bij de RRF-verordening: ze dragen bij aan investeringen voor snel economisch herstel, klimaat/duurzaamheid, digitalisering, en aan de EU aanbevelingen voor Nederland (zoals meer te investeren in missiegedreven onderzoek en innovatie).
- De opmerkingen van AEP en IRF op de eerdere versie worden zo goed mogelijk verwerkt. De fiches zijn nog niet geheel klaar; bij B&I, K&E en FEZ wordt daaraan doorgewerkt tot 3 maart.
- Departementen hebben 130 fiches ingediend ter waarde van €40 miljard. In het vorige interdep. directeurenoverleg is het principeakkoord afgesproken om te gaan prioriteren op basis van de inhoud. Hiertoe heeft AEP elk departement een advies meegegeven om eerst zelf verder te gaan met prioriteren. Voorstellen die uiteindelijk niet de lat halen zullen niet meegenomen worden in de keuzelijst die voorgelegd wordt aan de kabinetsformatie.

- EZK-AEP en FIN zullen de fiches van alle departementen in maart nogmaals beoordelen, de best passende informeel bespreken met de Eur. Commissie, en ze als een keuzelijst voorleggen aan de kabinetsformatie.

Bijlage: RRF: EZK-projecten

Tabel 1: Fiches, commentaar AEP/IRF, vervolg

Fiche	+/-	Belangrijkste punten AEP/IRF	Actie
<i>Verbeterpunten voor alle fiches</i>		<i>Doelmatig, doeltreffend, tijdslijn mijlpalen, financiële toelichting</i>	<i>Overall aanscherpen/toevoegen</i>
K&E			
Opschaling Waterstofmarkt	+/-	Fiche zou overlappen met waterstofvoorstel voor het Groeifonds.	Scheiding groeifonds toegelicht. Overlap is beperkt.
Stimulering Klimaat en Energie innovatie	+/-	Onderuitputting bij eerdere subsidies.	Aangetoond dat de vraag naar deze subsidies wel degelijk sterk aan het toenemen is.
Stimulering Duurzame Warmte	+/-	Kansrijk, maar beleidstheorie en instrumentkeuze moesten beter worden uitgewerkt.	Aangepast conform feedback.
Stimulering Hybride Warmtepomp	+/-	Betere onderbouwing beleidstheorie en aanpassing looptijd.	Vraag naar hybride warmtepompen beter onderbouwd en looptijd ingekort.
Opschaling Warmterotonde Westland	-	Vragen over nut en aanvullend karakter t.o.v. eerdere subsidies, en of instrument binnen RRF past gezien karakter van lening. Diepgaande herziening nodig. LNV heeft soortgelijk fiche aangeleverd.	Fiches LNV en EZK samengevoegd. Toegelicht hoe eerdere financiële middelen die zijn toegezegd zich verhouden tot nieuwe. Lening staat nu als subsidie omschreven (nog onduidelijk of dit past onder RRF, wordt met CIE uitgezocht, voorlopig gehandhaafd).
Investeringsprogramma Duurzaam gas	+/-	Fiche bestaat uit twee onderdelen. Het tweede onderdeel gaat over langjarige uitrolregeling. Dat komt ivm tijdslijn RRF niet in aanmerking.	Langjarige uitrolregeling is ingekort tot nieuw tijdelijk subsidie instrument.
B&I klimaat			
Flagships industrie	-	Voor het behoud van werkgelegenheid hoeft geen dure verduurzamingsopties uit	Kabinetsbrieven duurzame basis- en maakindustrie: NL wil juist koploper duurzaamheid

		te rollen waarmee je 'koploper' kan worden. Hiernaast is de ambitie om 'koploper' te worden geen geldige reden voor overheidsinterventie. Als een ondernemer ergens goed in wilt zijn, dan is het aan de ondernemer om hier goed in te worden. Niet aan de belastingbetaler.	worden. Flagships industrie krijgen (in aanloop naar uitgebreide nieuwe regeling van volgend kabinet) mogelijkheid tot financiering via uitbreiding en opschaling van bestaande DEI+ regeling voor pilots en demonstraties: uitbreiding scope en plafond van subsidie. Fiche wordt herschreven. Budgetclaim gaat omlaag van 500 naar 250 mln.
Versnelling industriële procesefficiëntie	-	De industrie moet verduurzamen + het gaat om procesefficiëntie waarmee er veel private kostenbesparingen te behalen vallen, waarom moet dit met publiek geld bekostigd worden?	Kabinet sbrieven duurzame basis en maakindustrie: NL wil koploper duurzaamheid worden. Subsidieregeling wordt gezien. Fiche wordt aangescherpt.
CCS infrastructuur	-	Niet duidelijk of de maatregelen wat doen met onze uitstoot binnen 2021-2026. Er wordt immers al CCS-infra bekostigd vanuit bijv SDE++. Waarom gaan we met publiek geld infrastructuur aanleggen zodat clusters in Duitsland en België kunnen verduurzamen.	We kijken in hoeverre CCS-infra projecten passen binnen RRF tijdframe (uitgaven t/m 2025). CCS-infra heeft voordeel dat er heldere mijlpalen zijn. CCS onontbeerlijk voor behalen 2030 doelen van de Nederlandse industrie. Indien Belgische en Duitse clusters van Nederlandse CCS capaciteit gebruik willen maken dan zal daarvoor worden betaald. Budget nader te bepalen.
TIKI	+/- of -	De beleidstheorie is niet concreet en scherp. Zeer onduidelijk wat de activiteiten zijn die gefinancierd worden.	Fiche wordt in samenhang met CCS fiche bekeken. Mogelijke samenvoeging.
Duurzaam transport: Masterplan emissieloos varen	+/- of -	Waarom is bestaand innovatiebeleid onvoldoende om deze bedrijven te voorzien van middelen? Waarom moeten er sectorspecifieke regelingen opgetuigd worden? De hele wereld heeft last van mondiale vraaguitval, niet alleen de maritieme sector.	Bundelen in één R&D regeling voor mobi sectoren, 239 mln. Samen met Def en I&W. MR besloot al tot steun; budget nog te bepalen.
Dz transp: Green and smart transport delta	+/- of -	Onduidelijk waarom we een sectorspecifieke regeling gaan	

		opstellen voor innovatie in de auto-industrie. Komt over als picking winners beleid.	
Dz transp: Luchtvaart	+/- of -	Niet duidelijk wat een overheidsrol rechtvaardigt. De hele wereld heeft te maken met vraaguitval (dus wat gaat er mis als we niks doen?). Bovendien gaat het Kabinet in de luchtvaartnota zelf uit van het principe 'de vervuiler betaalt'.	
B&I digitalisering			
Data-economie	+/-	Noodzaak van impact/additionaliteit van deze versnelling uitleggen.	Onderbouwing wordt verder uitgeschreven. Opm. verwerken incl. PxQ.
AI voor Nederland (AINed)	+/-	Interactie met mogelijke toewijzing Groeifonds en andere (rijks)bijdragen toelichten en benoemen wat de diverse activiteiten behelzen en wat voor middelen ernaar toe vloeien.	Besluit groeifonds hangt nog. Diverse activiteiten uitgewerkt incl PxQ.
Digitale onderzoekfaciliteiten toegepast onderzoek	+/-	Praktische vragen over bijv. waarom TO2 instellingen dit niet al zelf doen.	Opm. verwerken. Hervorming toevoegen: TO2s gaan sparen voor hun dure infra.
Opschalingsplan voor digitale scholing	+	AEP/IRF positief	Enkele punten; PxQ verder uitwerken.
Duurzame digitale infrastructuur	+/- of -	De probleemstelling is helder, de oplossingsrichting en bijbehorende impact niet. Beargumenteren waarom overheidsingrijpen noodzakelijk is ("private partijen moeten dit ook zonder overheidsfinanciering kunnen bekostigen") en maatschappelijke opbrengsten groter zijn dan de kosten. Verduidelijken bijdrage privaat-publiek.	Opm. verwerken.
Digitale tweeling Nederlands elektriciteitssysteem	+/-	Fiche is goed ingevuld, complimenten van AEP. Fiche inkorten. IRF: verduidelijken wat een digital twin doet en	Fiche inkorten en opm. verwerken, PxQ onderbouwen.

		waarom RRF instrumentarium voor inzetten.	
Cybersecurity	+/- of -	Aangeven of structurele gedeelte al is gedekt in begroting, en ingaan op noodzaak voor overheidsinterventie en vervolgens aangeven waarom de overheidsinterventie middels subsidie moet ipv regelgeving.	Opm. verwerken, financiële onderbouwing verduidelijkt.
Connectivity 5 G	+/-	Tekst moet een slag concreter	Opm. verwerken.
MKB Innovatieclusters	+/-	Aanscherpen doelmatigheid, inzet middelen en betere financiële toelichting. Synergie toelichten digitalisering MKB.	Opm. verwerkt. Uitvoering gebaseerd op IPC instrument (bestaand, positief geëvalueerd, snel in te voeren). Match met IPO herstelwensen kansrijk. Synergie met digitalisering MKB afgestemd.
Digitalisering MKB	+/-	Instrumenten, mijlpalen en doelen preciseren; relatie met MKB innovatieclusters aangeven.	Aangepast. Synergie doelgroepen met MKB Innovatieclusters afgestemd.
Smart industrie aanpak fieldlab/hubs	+/- of -	Legitimering: geen noodzaak voor een overheidsinterventie want het field labs netwerk bestaat al. Digitalisering van productie-processen waarbij er private baten te behalen valt is bij uitstek de verantwoordelijkheid van de ondernemer zelf. En niet de overheid. De industrie heeft er ook baat bij om digitale technieken te verkopen aan het mkb.	Toelichting verbeteren mbv recente evaluatie Smart Industry. Deze ondersteunt nieuwe strategie en opschaling. Sluit aan op Kamerbrief Visie op de maakindustrie. Tevens prioriteit voor IPO herstel wensen/provincies. Budget kan 20 mln. krimpen n.a.v. cofin. EDIH issue; voor cofin staat al geld op de EZK begr 2021.
B&I missiegedreven onderzoek en innovatie			
Nieuwe kennis sneller toepassen: TTT en Cyclotron Road	-	Leningen kunnen niet in RRF. Valorisatie geen specifieke EU aanbeveling voor NL.	Valorisatie van nieuwe kennis moet in NL beter. Starters leningen geschrapt en budget verlaagd (100>44 mln). De infra voor Thema-tische Tech Transfer wordt gecombineerd met subsidies voor 80 jonge deep science ondernemers (Cyclotron).

IPCEI Algemeen	-	Reservering voor nog onbekende projecten niet te beoordelen voor RRF.	We maken 2 fiches: - IPCEI MicroElektronica2 (ME2). Openbare consultatie in NL start in Q2; daarna matchmaking potentiële deelnemers. - IPCEI Cloud (digitalisering). Verdeling budget 275 mln te bezien.
Grensoverschrijdende Icoonprojecten	+/-	AEP positief. Beleidsstheorie verduidelijken in koepelfiche met subfiches. Legitimatie overheidsbemoedigen geven.	Koepelfiche beleidstheorie opstellen, projectfiches toevoegen. Positieve druk België en Duitsland. Zorgvuldig kanaliseren en coördineren (inzet/hulp DEIZ), ook i.r.t. kapstok voor industrie / chemietrajecten TOP.
Bilaterale Innovatie Samenwerking	-	Lijkt structurele regeling en dat kan niet uit RRF	Indikken tot pilot 2022-24. O.m. voor Innopakt Duitsland, HTSM projecten met Frankrijk, water met India, etc.
B&I scholing met OCW en SZW			
Scholing PPS groene transitie	+/-	verdere onderbouwing en operationalisering	Deze claim doubleert niet (meer) met de claims van OCW/SZW. Opmerkingen van AEP/IRF verwerkt.
Scholing groene transitie	+/-	doublure met de claim van SZW (samen met OCW en EZK).	Inderdaad, maar pas laten vervallen als claim van SZW door de AEP/IRF selectie heen komt.

Toelichting

B&I-fiches per thema

thema	Aantal fiches	Bedrag mln
klimaat/duurzame industrie	Was 7, nu 5 (samenvoegen mobi)	1.457
Digitalisering, incl AI Groeifonds voorstel 1 mld	Was 11, wordt 12 (+ IPCEI Cloud)	1.944
Missiegedreven onderzoek en innovatie, incl IPCEI ME2 (budget verdeling met IPCEI Cloud nog te bezien)	4	540
Scholing (samen met SZW en OCW, 2 fiches vervallen als de integratie lukt)	2	300
totaal	23	4.241

Het totaalbedrag van B&I was € 4,5 miljard, is na verwerking van het AEP/IRF commentaar verlaagd naar bovenstaande € 4,2 miljard.

Kenmerk
DGBI-I&K / 21055156

DGKE -fiches

- DGKE heeft 6 fiches ingediend over 3 thema's; moleculaire energie (waterstof en duurzaam gas), innovatie en warmte.
- Voor de EZK klimaatprojecten is gekozen voor 1) trajecten die essentieel zijn voor behalen klimaatdoelen NL, 2) die passen binnen eisen van RRF en 3) in verlengde liggen van de verwachte uitkomsten van de studiegroep.
- De feedback van IRF en AEP concentreert zich op de volgende punten:
  - IRF geeft aan dat voor vrijwel alle fiches beter onderbouwd moet worden waarom ze doelmatig en doeltreffend zijn (Activiteiten, output, input en impact)
  - Vrijwel alle fiches lopen door tot diep in 2026, secretariaat geeft aan dat alleen projecten die mijlpalen al in 2025 of begin 2026 bereiken, kansrijk zijn.
  - Dossierhouders verwachten vrijwel alle punten te adresseren. Men werkt hiertoe samen met FEZ en via FEZ met IRF.

Algemeen RRF

- MR heeft besloten dat het volgende kabinet over de besluitvoering en indiening van een NL plan voor het RRF gaat en dat we op basis van twee sporen voorwerk doen: (1) inventarisatie van bestaande en reeds voorgenomen investeringen en hervormingen door FIN. (2) inventarisatie door AEP van additionele, doelmatige investeringen die aansluiten bij de RRF criteria.
- Voor het tweede spoor zijn er rijksbreed ca. 130 fiches ingediend, met een beslag van 40 mld. NL krijgt 5,75 mld uit het RRF, waarvan 2,5 mld naar klimaat moet (prijzen 2018; totaal in lopende prijzen wrs 6 mld).
- Op basis hiervan heeft het directeurenoverleg besloten een slag te maken met indikking op basis van de inhoud. AEP en IRF heeft vervolgens hun commentaar gegeven op de RRF-fiches van alle departementen.
- AEP streeft naar kwaliteitsselectie van de 130 fiches, wegens de grote omvang van het huidige pakket en de criteria van de Europese Commissie. Daarbij weegt men ook mee of de ingediende projecten bijdragen aan beleidsdoelen.
- AEP en IRF raden over het algemeen aan om 1) Doelmatigheid en doeltreffendheid beter te onderbouwen en 2) te kiezen voor beperkt aantal projecten.
- Voor DGKE fiches focust de kritiek zich op doelmatigheid, op de uitwerking van de instrumentkeuze en op de looptijd van de voorstellen. Wij zijn met dossierhouders en FEZ in gesprek gegaan om deze punten te adresseren.
- Voor DG B&I fiches is er kritiek op de beleidstheorie (vooral de doelmatigheid van gerichte subsidies voor sectoren en duurzaamheid), te lange looptijden, het gebruik van RRF voor leningen, en een gebrek aan precisie bij de beoogde projecten, uitvoering, mijlpalen e.d.. Wij werken met dossierhouders en FEZ aan verbeteringen en preciseringen, maar houden de voorstellen voor innovatie voor een duurzame industrie overeind.

Tabel 2: Proces RRF besteding

Wat	Wie	Wanneer
Feedback richting departementen, optie tot verbetering	AEP/IRF	10 februari 2021
Gesprekken per departement over beoordeling en voorstel voor prioritering	AEP/IRF	1 – 12 februari
Directeuren ontvangen groslijst van maatregelen in Excel inclusief beoordeling (+, +/-, -)	AEP/IRF	12 februari
Departementen kunnen voorstellen verbeteren	Departementen	Bandbreedte voor deadlines 19 februari – 5 maart 2021 (EZK 3 maart)
Ism dossierhouders en FEZ feedback verwerken en waar mogelijk fiches aanscherpen	Directie Klimaat	15– 20 februari 2021
Voorstel voor prioritering DGKE fiches obv inventarisatie interdepartementale klimaatprojecten	Directie Klimaat	22-27 februari 2021
Gesprekken met Commissie over positief (+) beoordeelde voorstellen uit bouwsteen 2	AEP/IRF/relevante medewerkers per gesprek	Eind februari/half maart
Tweede toets op verbeterde voorstellen	AEP/IRF	19 februari – 26 maart
Bouwsteen 2 vervolmaken: Groslijst omzetten naar iets overzichtelijks + teksten onder fiches harmoniseren	AEP	19-26 maart
RRP-formatiepakket vervolmaken: - Feedback van de Commissie op investeringen en hervormingen meenemen bij RRP-formatiepakket - Bouwsteen 1 en 2 verwerken tot één pakket	AEP/IRF	19-26 maart
Directeurenoverleg: eindconcept RRP-formatiepakket bespreken	Departementen	26 maart
Proces starten om RRP-formatiepakket richting formatie te krijgen	FIN	Eind maart